

segunda etapa

posdata

► SÁBADO, 28 DE OCTUBRE DE 2017

1006

JOAN GARÍ
Escriptor

»»

Res més oportú, en aquest 2017 en què commemorem el centenari de la Revolució Russa del 1917, que reeditar la meticulosa i magnífica crònica que el periodista nordamericà John Reed va dur a terme en aquell mes d'octubre enfebrat. *Ten Days that Shook the World* (1919) és encara, un segle després, el fresc literari més valuós dels esdeveniments que van convertir el derrocament del tsar al febrer en la definitiva revolució socialista de Lenin i companyia.

És obvi que Reed hi era part interessada: no era un simple enviat especial a una regió convulsa, sinó un marxista convençut, compromès amb la causa comunista al seu país d'origen, els Estats Units. La seua vida breu es va fer definitivament popular quan Warren Beatty va dirigir, l'any 1981, la pel·lícula *Reds*, que narrava els últims anys de la vida de John Reed. Amb guió del propi Beatty (que és també el protagonista masculí) i de Trevor Griffiths, *Rojos* no està desproveïda de l'encant dels relats ambiciosos. El canemàs d'aquesta faula real venia servit per una circumstància biogràfica molt del gust de Hollywood: la història d'amor entre Reed i Louise Bryant, la seua esposa, que l'acompanyaria en els dies febrils d'octubre i també al final, en el llinard de la mort, tot just pocs mesos després d'haver publicat amb gran èxit el seu reportatge revolucionari.

Un actiu molt poderós de la pel·lícula són les desenes de testimonis, intercalats en la història principal, de persones que van conèixer Reed i Bryant o en van ser coetanis. «No me'n recorde, n'hi havia, de socialistes?». Almenys un, sí, un comunista americà, l'únic d'aquesta nacionalitat enterrat a la muralla del Kremlin...

Deu dies que trasbalsaren el món és a la vegada la narració cronològica dels fets revolucionaris a Petrograd (més una petita excursió a Moscou) i un complet manual informatiu de tots els actors en dansa: els bolxevics, els menxevics, els kadets (Demòcrates Constitucionals), els socialistes populistes, els socialdemòcrates... Reed arriba a Petrograd quan el general Kornílov acaba d'intentar un colp de mà, mentre Kérenski ocupa la caporalia del govern. Els carrers bullen; les mil faccions antimonàrquiques ofereixen un espectacle continu de baralles i estiraiarronses; Kérenski, sol al Palau d'Hivern, governa sobre el buit...

No degué ser fàcil, per a Reed, recopilar tan ingent quantitat d'informació partint d'un coneixement precari de la llengua russa. Però en el llibre hi és tot: els parlaments dels líders, la traducció dels mil pasquins, els retalls de premsa, les anècdotes collides a peu de carrer... Quan els bolxevics assalten el Palau d'Hivern, Reed hi és, com tampoc falta en cap assemblea, en cada escaramussa amb olor a pólvora. Els retrats dels prota-

Coincidint amb el centenari de la Revolució Russa es tradueix al català el llegendari reportatge del periodista nord-americà, i comunista, John Reed. L'escriptor Joan Garí rememora tant el llibre de Reed -«Deu dies que trasbalsaren el món»- com la versió cinematogràfica de Warren Beatty -«Rojos»-.

El periodista nord-americà John Reed.
THE CROTON HISTORICAL SOCIETY

Tot el poder per als soviets cent anys després

gonistes de la revolució són impagables. A Trotski el dibuixa amb «aquell rostre seu esblaimat i cruel» i una «veu puixant que traspuava fred menyspreu». Lenin, en canvi, és «el gran Lenin»:

«Era un home baix i ceplat, amb una gran testa perfectament assentada sobre les espatlles. Era calb i tenia el front bombat. Els ulls eren remenuts, el nas camós, la boca ampla i generosa, la barbeta poderosa. Anava afaitat de fresc, però ja començava a créixer-li aquella famosa barba de temps pretèrits i també futurs. Anava vestit amb roba molt tronada i els pantalons li venien massa llargs. Res no hi

havia en ell que justificués el fet de ser un ídol de les masses, estimat i reverenciat com pocs líders de la història».

No és aquesta una crònica escandalosament amable amb els bolxevics. Reed -al capdavant, periodista- mira de ser neutral en allò possible. S'entrevista amb totes

les faccions, fins i tot va a palau a parlar amb Kérenski. La cruesa dels seus comentaris és poc diplomàtica:

«Tots estaven contra ells [els bolxevics]: homes de negocis, especuladors, inversors, terratinents, oficials de l'exèrcit, polítics, mestres, estudiants, professionals, dependents, oficinistes, agents. La resta de partits socialistes odiaven els bolxevics amb horror implacable. Al bàndol dels soviets hi havia les masses treballadores, els mariners, els soldats desencisats, els camperols sense terra i uns quants -molt pocs- intel·lectuals».

L'any 1925, quan Lenin acabava de morir, Josep Pla arriba a Moscou amb els 400 dòlars recaptats ad hoc per la seua colla de l'Ateneu. Amb les cròniques que enviarà al diari *La Publicitat* es conformarà després el volum *Viatge a Rússia*, un clàssic a l'ensens del periodisme i la literatura. Pla auscultava la vida moscovita i després agafa el tren per anar a Sant Petersburg -és a dir, la imminent Leningrad. Noranta anys després, jo mateix vaig emular el periple de Pla per conèixer la realitat de la Rússia de Putin en vespres del centenari de la revolució russa. El resultat, dos extensos reportatges publicats al diari *Ara: Moscou, una vida subterrània* (9-10-2016) i *L'hivern amb la meua generació* (22-1-2017); més un altre per a *EL País: Passions russes* (15-11-2016).

Qualsevol que tinga sang a les venes ha desitjat emular John Reed (i Josep Pla). És clar que en aquells anys ja bivaquejava un personatge inquietant, que Reed es limita a consignar

com a membre de la incipient nomenklatura bolxevic, sense endevinar la seua futura i terrible importància: Iósif Vissaríonovitch Dzhugashvili, àlies Stalin. Una voràgine incommensurable s'acabava de desfermar violentament. El món, trasbalsat, ja no seria mai més el mateix.

DEU DIES QUE TRASBALSAREN EL MÓN
John Reed
Traducció de Roser Berdagué
► Edicions de 1984
534 PÀGS. 15 €